

Eerst ontgiften dan opblazen

Banken, overheid, bedrijfsleven en consument zijn via allerlei kredietlijnen met elkaar verstrengeld. Elke poging tot het creëren van manoeuvreerruimte binnen de ene lijn leidt steeds tot het strakker aantrekken van de andere lijnen, waardoor niemand het nut inziet om nog te bewegen. Als de overheid met budgettaire maatregelen de consumptie en werkgelegenheid wil aanzwengelen, moet ze staatsschuldpapier verkopen, dat direct of indirect weer bij de banken terecht komt. De banken laten – met steeds meer staatsobligatie-aankopen – het krediettoewaar naar de staat vieren, maar trekken de teugels aan bij het mkb. Als budgettaire maatregelen van de overheid al tot consumptie zouden aanzetten, dan sneuvelt het plan toch weer bij de benodigde investeringen.

Draghi deed vorige week een dappere duit in het zakje om de verstrengeling wat te ontwarren en lucht in de vier-eenheid te pompen. Zijn belofte om de rente laag te houden geeft banken meer zekerheid dat de rentekosten op staatsschuldpapieren niet zullen stijgen, waardoor de banken mogelijk de teugels aan het mkb wat kunnen laten vieren.

Een ander voorstel om meer lucht in de vier-eenheid te blazen is herkapitalisatie door de emissie van aandelen – iets waar bestaande aandeelhouders not amused over zullen zijn. Een derde, zeer innovatief, plan is dat van Van Dijkhuizen voor nationale hypotheekobligaties. Dit plan maakt slim gebruik van de condities voor het ophalen van krediet op de internationale kapitaalmarkt, die voor overheden soepeler zijn dan voor banken. Hypotheekobligaties met overheidsgarantie leveren goedkoop geld op waarmee de NHG-hypotheek bij de banken worden gefinancierd. Alle drie deze plannen zijn gericht op het verder opendraaien van de kredietkranen om de economie aan te jagen.

Een alternatief is het terugdringen van de kredietverslaving, ofwel schuldafbouw. Maar wie zit er te wachten op deze

SANDRA PHILIPPEN

Hoofdredacteur ESB
s.philippen@sdu.nl

ontgiftingskuur? Misschien milieufreaks die tegen economische groei zijn? De groei waarmee we ook de arrangementen voor onze verzorgingsstaat betalen. Of zijn het de 'libertijnen' die vinden dat het recht van de sterkste zonder verzorgingsstaat ook prima is? Toch niet. Er blijken heel wat verstandige mensen en partijen voor schuldafbouw te zijn, met name met het oog op risicobeheersing.

Als bijvoorbeeld hypotheekbezitters hun schuld afbouwen, helpt dat banken de reële waarden van het onderpand onder ogen te zien. Het liquideren van slechte leningen schoont de bankbalansen op. Met schone balansen worden nieuwe investeringsmogelijkheden weer realistisch.

Maar laten we de spaarder niet vergeten. Sparen bij de bank lost mede het probleem op van het schaarse en dus voor de bank dure spaargeld. Elke euro van de spaarder hoeft de bank niet uit de kapitaalmarkt te halen. Wat als de overheid haar gunstige kredietvoorwaarden nou eens gebruikt om lastenverlichting bij de burger te bewerkstelligen? Consumeert de burger die extra bestedingsruimte, dan draagt hij bij aan de vraag naar productie. Spaart de burger dat geld, dan verruimt hij de kredietverleningsmogelijkheden van banken. En sparen, dat doet de burger tegenwoordig. Als we de vrijval van het spaarloon als indicator kunnen gebruiken dan zal 85 procent van die bestedingsruimte niet worden geconsumeerd, maar worden gebruikt om te ontschulden en te sparen. *En passant* is er dan ook eens rekening gehouden met de democratische legitimiteit van de overheid, zodat geen burger nog kan zeggen dat de banken er over zijn rug heen mee weggekomen zijn.

Uiteindelijk heeft onze maatschappij risicodragend kapitaal nodig. Echter, zolang consument, bank, bedrijf en staat alle zichtbare en onzichtbare risico's wantrouwen, zit alles op slot. Meer lenen zal dan niet helpen. Er zit dus niets anders op dan eerst maar ontgiften.